

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**СПОСОБИ ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ У ПЕРЕКЛАДІ (НА ПРИКЛАДІ ВИСТУПІВ В.
ЗЕЛЕНСЬКОГО)**

Кваліфікаційна робота

На здобуття ОС «бакалавр»
студентки IV курсу
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.041 «Германські мови
та літератури (переклад включно), перша
– англійська)»,
ОПП «Переклад з англійської та другої
західноєвропейської мови»

Ірини КОЗАК

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
теорії і практики перекладу з англійської
мови

Наталія ГАЧ

«Допущено до захисту»
Протокол № 10 кафедри
теорії і практики перекладу з англійської мови
ННІФ від 30.05.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

Зміст

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади перекладу політичних промов	
1.1. Жанрова специфіка політичної промови	6
1.2. Лексико-стилістичні аспекти політичного впливу й маніпуляції	11
1.3. Підходи до перекладу політичних промов.....	19
Висновки до першого розділу.....	25
РОЗДІЛ 2. ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ	27
2.1. Підходи до відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів.....	27
2.2. Підходи до відтворення прагматичного потенціалу стилістичних засобів.....	35
Висновки до другого розділу	48
Загальні висновки	49
Список використаних джерел	52
Список джерел ілюстративного матеріалу	54
Summary.....	55

Вступ

Однією із визначальних ознак сьогодення є активний та стрімкий розвиток політичних процесів, які не тільки формують статус держави у світовій спільноті, а й впливають на всі сфери людської діяльності. У результаті цих процесів виникла офіційна політична промова, як засіб спілкування між політиками та людьми та як спосіб переконання суспільства та донесення певної думки чи ідеї. Саме тому переклад політичних промов — одна із найцікавіших і дуже важливих перекладознавчих проблем, яка перебуває у центрі дослідження багатьох науковців. Влучно та вдало відтворити засобами іншої мови в оригінальному тексті мовну партію означає зберегти зміст, сенс та важливість того повідомлення, яке намагається донести політичний діяч.

Актуальність роботи полягає у зростаючій популярності політичного дискурсу та потребі дослідження політичних промов, мовних стратегій, тактик та засобів, якими послуговуються політики, щоб впливати на суспільство. Політичні промови були та є предметом дослідження багатьох вчених. Серед них відомими і, на наш погляд, важливими для розуміння перекладу є роботи Л. П. Нагорна [3], В. М. Гавриленко [13], Т. Ван Дейк [7], Р. Якобсон [27], а також Л. Венуті [23] та М.І. Лісовий [12] та ін.

Наукова новизна нашої роботи полягає в тому, що в ній уперше здійснюється спроба ґрунтовного аналізу способів відтворення прагматичного потенціалу політичних промов на основі перекладу виступів Володимира Зеленського. Попри велику кількість досліджень у цій галузі, все ще залишається не дослідженим питання способів відтворення прагматичного потенціалу політичних промов з української мови англійською.

Об'єктом дослідження є промови Президента України Володимира Зеленського в українському варіанті та її англійському відповіднику.

Предметом дослідження виступають особливості відтворення прагматичного потенціалу політичних промов у перекладі.

Метою роботи є з'ясування особливостей відтворення прагматичного потенціалу політичних промов у перекладі на прикладі виступів Володимира Зеленського перед урядами таких країн, як Велика Британія, Сполучені Штати Америки, Канада та Німеччина, а також на прикладі виступу на Мюнхенській конференції, оскільки цей переклад ще не був об'єктом детального аналізу в українсько-англійському бінарному зіставленні.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- описати поняття політичної промови та її жанрові особливості
- здійснити огляд праць науковців, які займалися дослідженням перекладу політичних промов,
- розглянути інструментарій для відтворення лексико-стилістичних особливостей української мови засобами англійської мови,
- подати характеристику того, як оперує мовою політик та його перекладач,
- проаналізувати способи та засоби відтворення прагматичного потенціалу у перекладі з української англійською.

Нашими основними **методами** дослідження є порівняльний та описовий методи, методи статистичного аналізу, а також кількісні, композиційні та контекстуальні аналітичні методи. Вони допомагають виявити спільні та унікальні риси об'єктів дослідження, допомагають правильно описати, систематизувати та класифікувати способи відтворення прагматичного потенціалу.

Матеріалом дослідження є промови Президента Зеленського взяті з офіційного сайту Офісу Президента.

Теоретичне значення роботи полягає у розумінні та аналізі способів передачі прагматичного потенціалу політичних промов, специфіку його комунікативного стилю у перекладі з української мови на англійську.

Практична цінність полягає у можливості подальшого використання

отриманих результатів роботи під час вивчення та дослідженні перекладу політичних промов, зокрема перекладу такої важливої політичної фігури, як Володимир Зеленський.

Структура та обсяг роботи. Відповідно до поставлених завдань та мети робота складається зі вступу, двох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. У вступі визначені актуальність теми та її проблематика. У першому розділі з'ясовуються ключові поняття, аналізуються відповідні класифікації перекладу, лексико-стилістичні засоби перекладу та перекладацькі трансформації. У другому розділі аналізуються особливості відтворення прагматичного потенціалу в промовах Президента Зеленського, а саме підходи до відтворення лексичних та стилістичних засобів. Підсумки роботи представлено у загальних висновках.

РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні засади перекладу політичних промов

1.1. Жанрова специфіка політичної промови

Політична діяльність займає особливе місце у житті суспільства. Вважається, що від конкретної політичної позиції або ситуації залежить місце держави на міжнародній арені, її взаємини з іншими країнами, а також роль у діяльності світової спільноти. Однак варто зазначити, що також дуже важливу роль у визначенні іміджу країни відіграє спосіб презентації її політичними лідерами. За допомогою виступів та промов політики мають можливість звернутися як до міжнародного співтовариства, так і до громадян своєї країни.

На теренах української наукової думки поняття політичної промови традиційно розглядали в межах лінгвістичної риторики. Дослідженням цього явища викликає великий інтерес у багатьох науковців. Серед зарубіжних: Т. ван Дейк [7], Дж. Лакофф [2], Т. Грант [10], Н. Ферклаф [1] та ін.; а серед вітчизняних вчених – Л. Нагорна [3], М. Лісовий [12], Селіванова [18], Л. Мацько [6], В. Дем'янків [15], О. Падалка [9], О. Шейгал [11] та ін.

Відомий британський лінгвіст Норман Ферклаф [1], який багато писав про дискурс політики та ЗМІ, розробив підхід до критичного аналізу дискурсу, який наголошує на важливості вивчення способів використання дискурсу для побудови та підтримки соціальної та політичної дійсності. У своїй книзі «Мова і влада» він звертає увагу на те, як мова може зміцнити та посилити роль влади в сучасному суспільстві. Автор стверджує, що мова не нейтральна, а радше тісно пов'язана з політичними та соціальними структурами.

У Сполучених Штатах політичний дискурс та політичні промови вивчає і аналізує такий вчений, як Джордж Лакофф, когнітивний лінгвіст, який писав про те, як мова створює наше розуміння політичних питань. Він розробив теорію фреймінгу, яка стверджує, що спосіб, у який формуються питання, може мати значний вплив на те, як громадськість їх розуміє та реагує на них [2, 46]. Схожу думку висвітлює Л. Нагорна і каже, що «політична мова в її інтерпретації має розглядатися не лише як інструмент описання тих або інших політичних явищ, але й як чинник активного впливу на політичний процес шляхом формування ціннісних настанов і поведінкових стереотипів» [3, 20]. Різні дослідники політичних промов навіть саму суть цього явища бачать по-різному. Наприклад, Р. М. Перлоф [4] тлумачить політичну комунікацію як процес, під час якого мову (зокрема, емоційно забарвлену лексику, метафоричні номінації, синтаксичні конструкції тощо) і символи застосовано з метою здійснити навмисний чи ненавмисний тиск на ставлення та поведінку людей. Б. Макнейер [5] називає цей процес цілеспрямованим спілкуванням про політику та закликає не нехтувати невербальними засобами передавання інформації, як-от візуальними образами, що формують політичну ідентичність (як приклад можна назвати вбрання або зачіску).

В свою чергу ще одна українська дослідниця Л. Мацько у своїй праці «Лінгвістична риторика. Наука і сучасність» зазначає, що політична промова – це «заздалегідь підготовлений гострополітичний виступ із позитивними чи негативними оцінками, обґрунтуванням, конкретними фактами, з накресленими планами, перспективою політичних змін» [6, с. 4]. Політичною промовою може бути парламентський виступ як публічне намагання переконати аудиторію в доцільності певної ідеї, заходів, дій. Для цього використовуються оригінальні пропозиції, аргументи, несподівані думки, емоційний виклад, швидка реакція, "рамка" мовного етикету [6, 15]. Виступ перед публікою стимулює ораторську творчість політиків, бо він завжди є сьогоденний, іноді може бути

непередбачуваний. Політичні промови майже завжди мають публіцистичний характер. Це пов'язано з тим, що в промовах міститься твердження ідеї, погляду, наряду або ідеологічної позиції, що неминуче передбачає заперечення інших поглядів, навіть якщо вони неназвані. Висловлення ідеологічної позиції, особливо перед великою аудиторією, завжди потребує пафосу, який може бути виражений різними способами: вдалими, "ударними" фразами, порівняннями і контрастами, зневажливими словами і метафорами, морально етичними антонімами, позитивними запереченнями, повторенням певної ідеології, перебільшенням, будь-якими засобами. Акцент на певних словах або виразах, що відповідають ситуації, епізодичні фрази, нерегулярний синтаксис, експресивний тон. Зрештою, заздалегідь підготовлена і написана політична промова завжди має бути розрахована на живий виступ. Як правило, політичні промови досягають успіху не завдяки тому, що їх читають або вимовляють, а завдяки тому, що і як сказано під час виступу. [6, 123].

Політичні промови є найбільш типовим жанром політичного дискурсу. Це публічне звернення та ефективний засіб завоювання, визнання й демонстрації лідерства. Під час вивчення структури та змісту політичних промов можна використовувати сучасну лінгвістичну теорію, яка дає змогу виокремити низку особливостей цього жанру. Т. В. Шмельова до структурного складу відносить комунікативну мету, тобто стратегічний результат, на який скероване конкретне спілкування, поведінкову модель автора, концепцію адресованості, яка за допомогою семантики та структури дискурсу відображає спрямованість останнього на передбачуваного адресата комунікації. Також вона звертає увагу на зміст події, чинники комунікативного минулого й майбутнього та мовне оформлення [8, с. 22]. Один із провідних дослідників політичного дискурсу

Т. Ван Дейк [7] вважає, що політичні промови є формою соціального впливу, який використовується для створення та зміцнення ролі влади у державі. Використовуючи мову певним чином, політики можуть впливати на ставлення, переконання та дії громадян. Політичні промови є ідеологічно вмотивованими:

ван Дейк стверджує, що політичні промови не є нейтральними, а вмотивовані ідеологіями політиків, які їх виголошують. Це означає, що політичні промови використовуються для виправдання, легітимізації та оскарження чинної влади. З цього можна зробити висновок, що політична промова – це унікальне та багатогранне явище у політичному дискурсі.

Проаналізувати специфіку політичної промови можна за такими загальними критеріями: 1) характер суб'єкта; 2) характер адресата; 3) протиставлення усної та писемної форм мови; 4) зіставлення монологічного та діалогічного мовлення; 5) функції; 6) обсяг інформації; 7) мета висловлювання.[9, 66] Згідно з першим критерієм, політична промова може бути охарактеризована таким чином: суб'єктом політичних промов є насамперед політик, політичний діяч, і відповідно до цього суб'єкта даний вид комунікації можна вважати суто політичним. Однак, коли йдеться про медійну та непрофесійну комунікацію, таку як мітингові промови, суб'єктом може бути представник ЗМІ або людина іншої професії, залежно від того, які питання порушуються в таких промовах і яка мета політичної промови. При цьому постає питання авторства політичної промови. Т. Грант розмежовує дві функції авторства – виконавчу та декларативну, що в разі політичної промови розділені між спічрайтером та тим політиком, який передає ці слова аудиторії. [10, 218]. Прикладом може слугувати такий випадок, коли прем'єр-міністр ставить підпис під певною статтею в газеті, але насправді ця стаття була написана пресекретарем. Відповідно, пресекретар виступає в ролі виконавчого автора, а прем'єр-міністр – декларативним автором. Якщо аналізувати політичну промову за характером адресата, можна стверджувати, існують такі адресати: перший – політичний суб'єкт, другий – суб'єкт, який не відноситься до політики та політичних об'єктів. У першому випадку, якщо надається текст політичної промови чи промова адресована політичним діячам, то адресатом може бути й сам політик. Держава, фракція, політична партія також можуть виступати в якості політичного адресата, наприклад, під час виступу у Верховній Раді України, коли приймаються певні реформи, проходить процес

законодавчої ініціативи. У другому випадку адресатом політичної промови може бути виборець, який сприймає, наприклад, привітання президента з Великоднем або його інавгураційне звернення. Якщо опиратися на опозицію «масовий vs індивідуальний», можна казати, що адресат політичної промови зазвичай є масовим. Другий критерій передбачає також специфікацію адресата за його політичною позицією, залежно від якої виділяють три основні різновиди адресата, а саме: політичні однодумці, політичні опоненти і виборці (населення), які не мають єдиної політичної позиції [8]. Згідно з третім критерієм, що ґрунтується на конфлікті між усною та письмовою мовою, політична виступи класифікується як письмова мова залежно від способу їх продукування, оскільки деякі тексти можуть бути написані спічрайтери. Політичні виступи можна віднести до усних промов з точки зору способу їх відтворення, бо вони відтворюють письмовий текст під час виступу або дебатів. При порівнянні монологів і діалогів політичні промови можна віднести до жанру монологу, оскільки вони вимагають від одного оратора (політика) вибудувати хід думок, обстояти власну позицію і сформулювати певну точку зору перед аудиторією. Однак зараз, політична промова є, як правило, заздалегідь підготовленою, продуманою досить великою кількістю людей, які ретельно обирають конкретний набір вербальних одиниць, і при цьому враховуючи те, для якого політика та для якої події ця промова створюється [9, 73].

Детально розглянувши політичні промови за функціями, серед них можна виділити ритуальні, орієнтаційні й агональні жанри. О. Шейгал [11] вважає одним із визначних чинників, за яким можна віднести політичні промови до зазначених жанрів, — направленість думок. До ритуальних жанрів можна віднести радіо- або телезвернення, інавгураційну промову, привітальне слово, прощальне слово, різдвяну промову президента тощо. Цей жанр отримав таку назву, бо має відношення до якоїсь значної лінгвокультурної події та охоплює великий спектр тем і проблем, серед яких – економіка країни, медичне страхування, технічні та наукові відкриття й прориви, традиційні свята тощо [11, с. 80]. До складу агональних жанрів, які пов'язані з поняттям

«суперництво» і припускають пряме ідеологічне зіткнення опонентів, можна включити виступ на мітингу чи передвиборчу промову, бо одразу можна побачити високий рівень експресивності та емоційного забарвлення обох зазначених прикладів, наявність поклику до боротьби в першому. До орієнтаційних жанрів було б доречно віднести доповідь політика, у якій він може уточнювати, пояснювати певну подію, інформувати про стан у країні, доповідати про наслідки певних політичних подій. При цьому М. Лісовий [12] рекомендує промовцю змінювати характер виступу і набір мовних одиниць та вміння використовувати їх правильно під час різних видів промов. Типологія О.Й. Шейгал є достатньо обширною, але не вичерпною, оскільки не охоплює такий важливий жанр за характером провідної інтенції, як «кризова» публічна промова в переломний період історії. Прикладом «кризових» промов виступає «фултонський» тип публічного політичного виступу. Класичним зразком подібного типу промов є промова Вінстона Черчилля у Фултоні [13, 4]. Події сьогодення знову змусили звернутися до такого жанру політичних промов і саме цей вид публічного виступу буде розглянуто у цій роботі на прикладі промов Володимира Зеленського.

За обсягом інформації політичну промову слід розрізняти в межах середніх та великих жанрів, але необхідно конкретизувати такий поділ, вказавши обсяг, кількість знаків. До середніх жанрів можна віднести промову на мітингу, що має бути не затягнутою, але влучною, щоб спонукати до дій, та промову в парламенті. Великі жанри, як правило, охоплюють політичні доповіді. Завершальним пунктом нашої характеристики виступає мета висловлювання, за якою розмежовують інформативні, оціночні та імперативні жанри [14,69]. Важливо акцентувати на тому, що певні аспекти перерахованих жанрів можуть бути присутніми в одній політичній промові. Наприклад, під час передвиборчої промови кандидат може надавати певну інформацію про себе, проводити оцінку своєї кандидатури, виділяючи її з-поміж інших, та закликати слідувати за його політичними орієнтирами, поділити його позицію. Політичний дискурс трактується як інституційне спілкування, яке використовує певну систему

професійно-орієнтованих знаків, тобто характеризується власною субмовою (лексикою, фразеологією та пареміологією) [15, 98].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що розглянувши політичну промову під різними кутами, досить важко не помітити, наскільки цей феномен різнобічний та специфічний.

1.2. Лексико-стилістичні аспекти політичного впливу й маніпуляції

Вінстон Черчилль колись геніально сказав: "Хто володіє інформацією, той володіє світом". Довгий час ці слова залишалися абсолютною правдою. Однак, зважаючи на нинішній події у світі більш доречно буде сказати: хто володіє словом, той володіє світом. Нестабільна політична ситуація має глобальний характер та вимагає численних переговорів, самітів та зборів. Слово – це перша зброя, яку використовують представники країн, але, на жаль, не єдина. Зараз, ми можемо спостерігати, як деякі країни використовують мовні ресурси заради маніпулювання, такі як: інформаційна війну, маніпулювання фактами, фейкові новини, нагнітання обстановки. Необережне слово може призвести до хаосу, а правильно побудована стратегія, навпаки, досягнути поставленої мети.

Головною метою політичної комунікації є боротьба за владу. На думку багатьох учених, у рамках семіотичного підходу будь-яка сила виражається в мові. А політика – це «не що інше, як кодифіковані знаки, що розгортаються через акт висловлювання в соціосеміотичному процесі – мовленнєвому дискурсі, що розуміється як сукупність мовних (дискурсивних) практик, що впливають на формування уявлення про об'єкт (факт, явище, процес), який вони представляють»[15, 117].

Однією з головних цілей політичної промови є переконати аудиторію проголосувати за певного кандидата чи партію. Кандидати використовують промови, щоб представитися виборцям, підкреслити свою кваліфікацію та досвід, а також представити свою політичну позицію з різних питань. Вони також можуть використовувати промови, щоб атакувати своїх опонентів і

підкреслювати власні сильні сторони.

Інша важлива мета політичних виступів — сформувати громадську думку щодо певного питання. Це можна зробити, надаючи інформацію, розповідаючи історії та використовуючи емоційні звернення, щоб змінити ставлення людей до певної теми. Це особливо важливо для виступів про суперечливі або складні питання, де аудиторія може мати обмежені знання або неправильні уявлення. Політичні промови також служать для підвищення авторитету та репутації оратора. Це можна зробити, підкресливши їхні досягнення, досвід і кваліфікацію. Крім того, промови можна використовувати, щоб заспокоїти аудиторію та продемонструвати здатність оратора керувати та приймати важкі рішення. Політичні промови також використовувалися для мобілізації аудиторії на певну дію. Це можна зробити, закликавши аудиторію підтримати кандидата, проголосувати за певну політику або взяти участь у кампанії чи русі. Це особливо ефективно, коли аудиторія вже залучена та мотивована діяти.

Політична мова – це не прерогатива чиновників або професійних політиків; вона є ресурсом, відкритим для кожного члена мовної спільноти, пов'язаним зі специфічним застосуванням загальнонародної мови як засобу контролю і переконання, або, іншими словами, він є мовою, що застосовується в маніпулятивних цілях. До галузі політичної мови відносять і весь спектр проблемних питань, які пов'язані з боротьбою за чистоту мови і політичною коректністю. Політичний дискурс є способом тлумачення суспільної реальності в основних політичних термінах (в першу чергу, влади). Політичний дискурс є певним видом практичної мовної діяльності, який структурований відповідними текстами (концептами, поняттями) і обслуговує політичні процеси. Для нього характерний особливий словник (запас слів і виразів, які відносяться до даної предметної області), смислові зв'язки між окремими концептами політики, базові абстракції та метафори, типові контексти слововживання, побудови суджень [7, 59].

Значущим статусом у політичному дискурсі наділена сама особистість політика

і певні моменти поведінки. Політичний дискурс - це вираження цілого комплексу відносин між індивідумом і соціумом, який таким чином впливає на створення у глядачів і слухачів картини світу. Політичний текст містить як екстралінгвістичну інформацію (картину світу), так і знакову інформацію (картину світу, представлену за допомогою знака, номінації) [17, с.144]. Варто розглядати жанр політичного дискурсу як мовленнєву складну подію або гіпержанр, що реалізує головну інтенцію політичного дискурсу - боротьбу за владу – і виділяється за такими критеріями, як: функціональна складова, рівень прототипності, подієва локалізація, соціокультурна специфіка, суб'єктивно-адресні відносини, рівень інституційності. Кожен гіпержанр дискурсу у сфері політичної комунікації можна поділити на менші жанри, у складі яких можна виокремити одноактні висловлювання, які позначають поворот в рамках внутрішньо-жанрової взаємодії, тобто мовні тактики або субжанри. Кожна мовна тактика входить в репертуар конкретної мовної стратегії. Під мовленнєвою поведінкою суб'єкта політичного дискурсу слід розуміти багатогранне і складне явище, яке детерміновано інтенціями мовця. Політики використовуються усі прийнятні способи в боротьбі за владу, а автори політичних текстів ретельно відбирають тактики і стратегії реалізації політичного дискурсу. Мовні стратегії актуалізують мовленнєві жанри та формують унікальність та індивідуальність цих жанрів [18, 125].

Реалізація комунікативної стратегії вимагає застосовування певного набору тактик, зумовлених намірами мовця і представлені сукупністю прийомів, що обумовлюють використання мовних засобів. Обраний спосіб спілкування вважається результатом впливу таких визначних ознак політичного дискурсу, як присутність адресата-спостерігача та наявність протиборчих сторін.

Політичний дискурс є комунікативним простором, в якому будується зв'язок мови та ідеології. Політичний виступ у формі політично-жанрових утворень, які концентруються навколо певної політичної події, можуть бути представлені трьома типами: ідеологічним, особистісним і подієвим. Характерною функція таких політичних наративів – це здатність маніпулювати

свідомістю суспільства. Всі три типи, кожен по-своєму, грають важливу роль у впливі на інтелект, політичну свідомість суспільства і на підтримку пропагованої ідеології.

В інформаційному тексті політичного дискурсу, політичні терміни від відповідних ідеологічних концептів, соціально-політичних подій та їх соціально-політичної оцінки. Політико-інформаційні тексти є особливими з точки зору тематично згрупованих фразеологізмів, виразів, що містять образні елементи, політичних експресій та мовних засобів, представлених специфічними термінами, які використовуються, для підвищення практичних можливостей інтелектуального пізнання, посилення нормативних текстів та впливу на політичну свідомість адресата. Стратегії, які використовуються політиками як суб'єктами політичного дискурсу, обумовлені їхнім бажанням спонукати адресата (аудиторію) проголосувати за конкретний політичний інститут, зміцнити або завоювати авторитет, проінформувати стосовно предмета розмови, про свою позицію щодо обговорюваних питань, сформувавши в адресата емоційний прогнозований настрій, переконати його у справедливості власної думки тощо. Автор виділяє такі комунікативні стратегії у політичному дискурсі [20, с. 62]:

- маніпулятивну;
- агітаційну та аргументативну;
- переконання;
- інтерпретаційно-інформативну;
- утримання влади;
- самозахисту;
- нападу;
- дискредитації;
- боротьби за владу;

– самопрезентації.

Для того, щоб реалізувати дані стратегії у політичних промовах використовуються мовні виражальні засоби — стилістичні фігури. Промова без цих фігур пісна, нею важко зацікавити аудиторію. Засоби мовного вираження якнайкраще впливають на емоційну сферу людини, вони міцно утримують увагу аудиторії.

До стилістичних засобів відносимо:

1) стилістичні тропи – мовностилістичний зворот, що полягає у вживанні слова або вислову в непрямому, переносному значенні для досягнення відповідного виражально-зображального ефекту: образності, виразності, естетичності мови; [19, с.825]. До цієї групи належать метафора, метонімія, гіпербола, порівняння, іронія, перифраз. Такі стилістичні засоби потрібні для підкреслення емоційності, виразності промови. З цією ж метою застосовуються синтаксичні фігури: інверсія, риторичні питання, паралельні конструкції;

2) стилістичні прийоми – це різні способи комбінування мовних одиниць одного рівня в межах одиниць вищого рівня, які ґрунтуються на синтагматичних відношеннях між стилістично маркованими і стилістично немаркованими одиницями в тексті [20, с. 22]. До стилістичних прийомів, що застосовуються у процесі виголошення політичної промови, можна віднести театральність, агресивність, ідеологічність, цитування. Такі виражально-зображальні засоби спрямовані на підсилення прагматичного ефекту, а також для виразності мовлення політика.

3) стилістичні фігури – явища стилістичного синтаксису, в яких поєднуються синтаксичні конструкції, виразне лексичне наповнення і прийоми інтонування; синтаксичні мовні звороти орієнтовані на невизначеність слововживання, посилення емоційності, образності вислову [19, с. 875]. О. Мороховський виокремлює фігури кількості (гіпербола, мейози, літота), що побудовані на зіставленні двох явищ або предметів за їх

спільною ознакою, та фігури якості (перифраз, евфемізм, метафора, метонімія, синекдоха, персоніфікація, алегорія, іронія) [22, с.21]; Наведемо кілька прикладів цих стилістичних фігур:

Персоніфікація – перенесення людських якостей неживим предметам або абстрактним поняттям: «**England** expects that every man will do his duty» - адмірал Нельсон [31]. Тут мається на увазі, що виконання обов'язку очікує не Англія як країна, а уряд цієї країни.

Алюзія – прихована або непрямка вказівка чи посилання на людину, подію, річ або частину іншого тексту. Більша частина алюзій базуються на фонових знаннях, які є спільними у автора й читача: «Five score years ago, **a great American**, in whose symbolic shadow we stand, signed the Emancipation Proclamation» - Мартін Лютер Кінг [32]. Тут можна простежити алюзію на Лінкольна у фразі «a great American».

Евфемізм – це слово або словосполучення, яке застосовується з метою заміни слова з неприємним чи негативним звучанням. Евфемізми роблять мовлення більш культурним, інтелігентним, вихованим. Л. П. Єфімов вважає, що відповідно до сфери використання евфемізми бувають: релігійні культурні, політичні (starvation = undernourishment, poor people = less fortunate elements, profit = savings) [16, с. 53].

Триколон – три паралельні елементи однакової довжини і стоять поруч: «But, in a larger sense, **we cannot dedicate, we cannot consecrate, we cannot hallow**, this ground» - Абрам Лінкольн [33];

Антитеза – зіставлення протилежних думок (часто паралельна структура): «It has been my experience that folks who have **no vices have very few virtues.**» – Авраам Лінкольн;

Анафора – повторення одного і того самого слова або фрази на початку окремих, співвіднесених між собою відрізків мовлення:

«There are many people in the world who really don't understand, or say they don't, what is the great issue between the free world and the Communist world. **Let them come to Berlin.** There are some who say that communism is the wave of the future. **Let them come to Berlin.** And there are some who say in Europe and elsewhere we can work with the Communists. **Let them come to Berlin.**»
- Джон Кеннеді [34];

В політичному мовленні також часто можна побачити такі стилістичні засоби, як метафора, синекдоха, порівняння, епітет, ідіоми, перифраз, гіпербола та цитати. Всі ці стратегії та мовні фігури містять у собі приховану інтенцію або намір переконати слухачів у своїй позиції. Прагматична інтенція, тобто головний вплив промови на аудиторію, залежить від різновиду промови, що в свою чергу залежить від місця та обставин виголошення промови. Аналізуючи політичні промови, з легкістю можна прослідкувати їхню основну функцію та мету – вплив на слухачів, переконання у своїй позиції, отримання прихильності [25]. Під прагматичним аспектом промов також розуміється певний зв'язок між оратором та слухачами, що утворюється під впливом дій та слів першого, адже це не лише процес викладу проблеми політиком, а двостороння взаємодія. Саме загальне оформлення промови, а не сухі факти створюють певний образ політика, за яким його розпізнають серед інших. У цьому полягає специфіка мовленнєвого впливу політичного дискурсу: публічні особи у своїх промовах не просто намагаються передати інформацію, вони спрямовують увесь мовний потенціал на передачу ідеології, а отже, передають світовідчуття, переконання, погляди [9]. Часто політики стимулюють суспільну активність, намагаючись створити певний емоційний стан реципієнта, настроїв.

Виголошуючи промови, політики намагаються продемонструвати свою близькість до народу, занепокоєння загальнонаціональними проблемами та готовність їх вирішувати. Саме за рахунок правильно обраної стратегії і тактик комунікації багатозначність мовних одиниць набуває прагматичної

однозначності у висловлюванні [9, 66 – 67]. Таким чином, прагматична інтенція політичних промов чітко прослідковується у всіх її різновидах. Незалежно від заходу основними функціями політичного дискурсу є: маніпулятивна; функція переконання; інформативна; аргументативна; створення переконливої картини кращого майбутнього, привернення уваги, заручення підтримкою, заклик до дій.

1.3. Підходи до перекладу політичних промов

Переклад політичних промов є складним завданням, яке вимагає глибокого розуміння мови оригіналу, мови перекладу та політичного контексту, у якому виголошується промова. Політичні промови часто містять елементи культури, історії та ідеології, які необхідно враховувати при перекладі промови іншою мовою. Це може бути особливо складним під час перекладу на мову з іншим культурним контекстом або політичною системою. Існують різні підходи, які перекладачі можуть використовувати, щоб забезпечити точність і вплив промови під час перекладу. Ці підходи варіюються від буквального перекладу до адаптивного перекладу, і вибір підходу залежить від цілей і завдань перекладу.

Одним із провідних науковців, які досліджували підходи до перекладу, був Лоуренс Венуті. Він сформував два важливі підходи, якими користуються всі перекладачі. У своїй книзі «Невидимість перекладача: історія перекладу» він описує дві перекладацькі стратегії, а саме: доместифікацію та форенізацію. «Метод доместифікації — це етноцентричне зведення іноземного тексту до мовних культурних цінностей, або «повернення автора додому», а метод форенізації — це етнодевіантний тиск на ці цінності з метою зображення лінгвокультурних відмінностей іншомовного тексту, що відправляє читача ніби за кордон. Використання тої чи іншої стратегії залежить від культурних та політичних чинників» [23, 35].

Якщо звернутися до праці Сьюзен Баснетт «Конструювання культур: есе з літературного перекладу», то вона також висловлює свої думки щодо цих

двох методів. Вона вважає, що підхід одомашнення передбачає адаптацію мовлення до цільової культури, що робить його більш зрозумілим і прийнятним для цільової аудиторії. Цей підхід часто використовується в ситуаціях, коли мета полягає в тому, щоб представити політичного оратора в позитивному світлі або зробити промову більш приємною для цільової аудиторії.[24, 51]. Підхід форенізації, з іншого боку, спрямований на збереження культурного та ідеологічного контексту вихідного мовлення, навіть якщо це робить його менш доступним для цільової аудиторії. Цей підхід часто використовується, коли мета полягає в тому, щоб повідомити про культурні та політичні відмінності між вихідною та цільовою культурами.

[24, 56] Басснетт стверджує, що обидва підходи мають свої сильні та слабкі сторони, і що вибір підходу залежатиме від цілей перекладу та політичного контексту. Вона також зазначає, що найефективнішими перекладами часто є ті, які знаходять баланс між одомашненням та форенізацією, і що мета перекладу політичних промов має полягати в тому, щоб точно й ефективно передати політичне повідомлення, враховуючи також культурний та ідеологічний контекст цільової аудиторії. [24, 58]

Варто також зазначити, що основним для будь-якого перекладу є еквівалентність. Під еквівалентністю, у теорії перекладу слід розуміти збереження відносної рівності змістовної, змістової, семантичної, стилістичної і функціонально – комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі. [25, 25]. Ю. Найда запропонував розрізняти формальну і динамічну еквівалентність перекладу. Формальна еквівалентність – коли перекладач прагне відтворити повідомлення якомога ближче до форми й змісту оригіналу, передаючи максимально точно його загальну структуру й окремі її складові елементи. Щодо динамічної еквівалентності, то у цьому випадку перекладач ставить за мету створення між перекладеним текстом та його читачем такого самого зв'язку, який існував між оригінальним текстом і його читачем – носієм мови. Такий тип перекладу особливо цінує повну

природність засобів вираження, які часом відбираються так, щоб, сприймаючи текст, читач взагалі не виходив за межі власного культурного контексту, що, в свою чергу надає другорядного значення відтворенню структурно-формального аспекту оригіналу.[26, 83]

Еквівалентність виступає в якості основи комунікативної рівноцінності, наявність якої і робить текст перекладом. Під поняттям еквівалентності перекладу розуміють передачу в перекладі змісту оригіналу, який розглядається як сукупність інформації, яка міститься в тексті, включаючи емотивні, стилістичні, образні, естетичні функції мовних одиниць. Таким чином, еквівалентність – поняття ширше, ніж «точність перекладу», під яким зазвичай розуміють лише збереження «предметно – логічного змісту» оригіналу. Іншими словами, норма еквівалентності означає вимогу максимальної орієнтованості на оригінал. [26, 88]

Ще одним розповсюдженим підходом є дослівний переклад. Він передбачає максимально дослівний переклад вихідної мови без урахування культурного чи ідеологічного контексту цільової аудиторії і його часто використовують, коли метою є якомога точніше зберегти початковий зміст промови. Цей підхід ретельно дослідив видатний мовознавець та семіотик Роман Якобсон. Він писав: «Дослівний переклад — це не просто буквальний переклад. Це збереження найближчого природного еквівалента вихідного тексту як за значенням, так і за стилем». Незважаючи на те, що дослівний переклад має свої переваги, такі як збереження оригінальної форми та значення вихідного тексту, Якобсон визнавав, що він також має свої обмеження та має використовуватися розсудливо в процесі перекладу. [27, 49] Із прикладів наведених вище можна зрозуміти, що тлумачі вдаються до низки підходів під час перекладу політичних промов. Жодна із цих стратегій не є ідеальною, тому перекладач завжди комбінує ці підходи із різноманітними перекладацькими прийомами. Як показує аналіз спеціальної літератури, одним із поширених способів, які сприяють перекладачеві – це трансформації. Поняття перекладацьких трансформацій вперше було

введено лінгвістом і перекладачем Гідеоном Турі в його роботах з описового перекладу. За словами Турі, вивчення трансформацій перекладу є важливим аспектом процесу перекладу, оскільки воно допомагає пояснити відмінності між вихідним і цільовим текстами та причини цих відмінностей. «Трансформації – це модифікації або зміни, внесені до вихідного тексту під час процесу перекладу з метою створення цільового тексту, який культурно та/або лінгвістично відповідає цільовій аудиторії. Вони можуть передбачають зміни лексичних, синтаксичних, семантичних або стилістичних елементів вихідного тексту та можуть бути використані для того, щоб передати значення вихідного тексту у спосіб, який є природним і доступним для цільової аудиторії». [28, 134]

Перекладацькі трансформації (заміни) трапляються через відмінності англійської та української мов. Спільність між граматичними особливостями української та англійської мов проявляється в наявності спільних граматичних значень, категорій та функцій, наприклад: категорій числа в іменників, категорій ступенів порівняння у прикметників, категорії у дієслова, функціональної значимості порядку слів і т.д. [29, с.568]. У той час як несхожість положень граматичного ладу, що полягає в приналежності цих мов до різних граматичних груп, відбивається в істотних відмінностях між граматичними ознаками: артиклі в англійській мові, дієприслівник в українській мові; фіксований порядок слів в англійській мові тощо.

Т. Р. Левицька, А. М. Фітерман вважають, у перекладі має бути відтворено той же стилістичний ефект, що й в оригіналі, переклад має викликати у читача аналогічну реакцію, навіть якщо знадобиться вдатися до зовсім інших мовних засобів [30, с. 45] і виділяють три типи перекладацьких трансформацій: лексичні (заміна і додавання (заміна і опущення), конкретизація, генералізація), граматичні (перестановки, перебудови, заміни речень, опущення, додавання) та стилістичні (синонімічні заміни, описовий переклад, компенсація та інші види замін).

Суть лексичної трансформації полягає «в заміні окремих лексичних

одиниць (стійких слів і словосполучень) мови оригіналу лексичними одиницями мови, якою відбувається переклад, але не є еквівалентним словом у словнику» [30, 209]. Серед них виділяють: заміну (і додавання або опущення), конкретизацію, генералізацію, а також транслітерацію, транскрибування і калькування, бо саме при передачі власних імен та географічних назв найбільш виразно проявляється тенденція до встановлення еквівалентів. У словосполученні «defining project», яке наведено нижче, опосередковано замінено еквівалентом «основне завдання» через традиційне використання перекладі штабів та кліше мови перекладу:

And the defining project of our generation is to restore that promise. / І основним завданням нашого покоління є дотримання цієї обіцянки.[35]

Під час перекладу виразу «do great things» з іменником things, яке має досить широку семантику, відбувається заміна мовної одиниці оригіналу з більш широким значенням на одиницю з більш вузьким конкретним значенням, тобто використовується прийом конкретизації, що ілюструє наступний приклад:

With unity we can do great things. Important things./ Разом ми здатні на великі справи, важливі справи [36]. Використання методів узагальнення має місце, коли рівень упорядкованості інформації вихідної одиниці вищий, ніж відповідний рівень змісту в мові перекладу, що призводить до заміни конкретних понять загальними поняттями, до прикладу:

An autoworker fine-tuned some of the best, most fuel-efficient cars in the world, and did his part to help America wean itself off foreign oil. / Робітники машинобудівної сфери створили модель одного з найекономічніших автомобілів в світі і допомогли зменшити залежність Америки від іноземної нафти [35]. У політичному контексті точність і достовірність перекладу законів, державних установ, державних посад, прізвищ та імен є особливо важливою. Тому при перекладі власних імен та імен використовуються транскрипція, транслітерація та калькування. Наприклад, за допомогою

транслітерації – написання буквами українського алфавіту англійських слів без врахування особливостей вимови, перекладаються імена та прізвища: You know, every 9/11, I think about a friend of mine named Davis Sezna, from Delaware./ Знаєте, кожного 11 вересня я думаю про свого друга з Делаверу, якого звали Девіс Сезна [37].

Граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення у процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу. Серед них виділяють: перестановки, граматичні перебудови і заміни. При перекладі політичних промов найчастіше виникає необхідність перестановки членів речення. Це відбувається через різницю традиційної сполучуваності слів, наприклад:

It is our generation's task, then, to reignite the true engine of America's economic growth – a rising, thriving middle class. / Основне завдання нашого покоління – це відродити процвітаючий та наростаючий середній клас – основу нашого економічного розвитку [35]. Перестановка частин речення є необхідною для збереження логічних акцентів.

При перекладі наступного речення необхідним є прийом додавання: Now is our best chance for bipartisan, comprehensive tax reform that encourages job creation and helps bring down the deficit./ Зараз найкращий період для впровадження двопартійної комплексної податкової реформи, яка сприятиме створенню робочих місць і допоможе зменшити дефіцит бюджету [35]. Мова йде про прийняття нових реформ, тому без додавання слова «впровадження» значення зміниться, і буде втрачено логіку висловлювання. Стилістичні трансформації – це перетворення тексту оригіналу для передачі певного стилістичного значення в перекладі. Стилістичні трансформації допомагають відтворити особливу атмосферу, емоційне забарвлення та жанрово-стилістичні особливості оригінального тексту, викликати у реципієнтів реакцію, аналогічну з носіями мови оригіналу. Серед стилістичних трансформацій Т. Р. Левицька, А. М. Фітерман виділяють: синонімічні заміни, описовий переклад, компенсацію, смисловий розвиток,

цілісне перетворення та антонімічний переклад. Наступний приклад демонструє використання синонімічної заміни (контекстуального синоніма) при перекладі дієслова expect:

They don't expect those of us in this chamber to agree on every issue. But they do expect us to put the nation's interests before party. / Вони не очікують, що ми погоджуватимемося один з одним у кожному питанні. Але вони сподіваються, що інтереси держави ми поставимо вище за партійні [35].

Приєм сислового розвитку, що полягає в заміні словникового відповідника при перекладі контекстуальним, лексично пов'язаним з ним, ілюструє наступний приклад: Today, after four years of economic growth, corporate profits and stock prices have rarely been higher, and those at the top have never done better. / Після чотирьох років економічного зростання, корпоративні прибутки і ціни на акції ще ніколи не були настільки високими, а добробут економічної еліти – кращим [35]. В цьому випадку при перекладі спостерігаємо зміну причинно - наслідкових зв'язків: підвищення корпоративних прибутків і акцій можна сприйняти як покращення економічних умов саме членів правління компаній. Всі ці трансформації допомагають створювати бажаний прагматичний ефект промови. Через лексичні та стилістичні трансформації можуть бути додані нові слова, вирази або синоніми до мовлення, що дозволяє говорити більш точно та виразно. Застосування відповідного лексичного стилю до аудиторії дозволяє досягти більшої ефективності комунікації. Трансформації дозволяють виразити більше нюансів, емоцій та ідей у повідомленні, що підвищує його прагматичний потенціал, а також використання різних стилістичні фігур, такі як метафори, гіперболи або іронію може привернути увагу слухачів або читачів. Це допомагає зробити повідомлення цікавішим та таким, що запам'ятається на довго в той час як граматичні трансформації можуть поліпшити комунікативну ефективність повідомлення та зробити його більш чітким та логічно структурованим.

Отже, можна зробити висновок, що перекладацькі трансформації є дуже важливою

частиною роботи перекладача при перекладі політичних промов. Вони відіграють важливу роль у сприянні взаєморозумінню та повазі між людьми з різним мовним і культурним походженням.

Висновки до першого розділу

Політична промова – це не просто слова, а інструмент, який може змінити хід історії, бо у політиці важливо не лише, що говорять, а і як говорять. Вміння грамотно оперувати словом та різними його можливостями – це знати як впливати на думки та почуття людей. Саме тому таке багатогранне явище, як політична промова, має декілька жанрів.

У першому розділі ми згадали багато видів та жанрів політичних промов. Серед них можна назвати: інавгураційну промову, привітальне слово, передвиборча промова, але найважливішим для цього дослідження є жанр «кризових» промов, який використовується політиком у разі надзвичайних подій, таких як: воєнні конфлікти, природні катастрофи, тощо. У таких промовах політик повинен швидко та ефективно відреагувати на кризу, висловити співчуття та підтримку постраждалим, пояснити ситуацію, роз'яснити плани дій та надати впевненості та сподівань на майбутнє.

Політичний дискурс є комунікативним простором, в якому формується зв'язок мови з ідеологією. Щоб цю ідеологію донести політики користуються різноманітними стратегіями і тактиками. У нашому дослідженні ми спираємось на класифікацію, запропоновану Л. Нагорною, що розрізняє: маніпулятивну стратегію, агітаційну та аргументативну стратегію, стратегію переконання, інтерпретаційно-інформативну, стратегію утримання влади, стратегію самозахисту, нападу, дискредитації, стратегію боротьби за владу. Для того, щоб вдало реалізувати дані стратегії, у промовах використовують різноманітні синтаксичні та стилістичні мовні засоби та прийоми. Вони допомагають передати певний настрій, емоції та

ідеї в аудиторії. Ці засоби включають в себе різні елементи мови, такі як фразеологізми, метафори, антитези, повтори та інші. Наприклад, повторення певних слів або фраз можуть підкреслити важливість думки чи ідеї, а також надати їй емоційного забарвлення. Антитези дозволяють показати протилежності між ідеями, змусити аудиторію думати та робити висновки. Метафори дозволяють порівнювати складні або абстрактні концепції з більш зрозумілими образами.

Крім того, синтаксично-стилістичні засоби можуть використовуватися для створення різних стратегій переконання. Наприклад, зміна звертання до аудиторії, від першої до третьої особи, може створити враження більш особистого зв'язку між політиком та слухачами. Використання відповідних заголовків та лозунгів також може бути дуже ефективним для зацікавлення аудиторії та викликання її підтримки. Усі ці синтаксично-стилістичні засоби можуть бути дуже важливими для політичного успіху, оскільки вони допомагають створити сильні зв'язки між політиком та аудиторією, викликати емоції та зацікавленість, та передати складні ідеї простим та зрозумілим способом.

Правильний переклад політичних промов з однієї мови на іншу є дуже важливим завданням, оскільки від цього залежить розуміння контексту та передача відповідного значення термінів та понять. Неправильний переклад може призвести до неправильного розуміння політичних позицій, що може вплинути на міжнародні відносини та дипломатичні відносини між країнами. Політичні промови можуть мати різну мовну та культурну специфіку, тому для їх перекладу необхідно враховувати не лише мовні, але й культурні особливості. Наприклад, деякі метафори, які використовуються в одній культурі, можуть мати зовсім інший сенс в іншій культурі. Тому перекладач повинен мати достатній рівень знання мови та культури, щоб передати справжній зміст та ідеї, які висловлюються в політичній промові. Крім цього варто знати різні підходи до перекладу, адже у кожній промові своя ціль перекладач має її донести. До них можемо віднести зокрема такі:

доместикація, форенізація та еквівалентний переклад. Доместикація поліпшує сприйняття реалій іншої мови, робить їх ближчими, більш зрозумілими і не такими чужими. Форенізація ж навпаки заохочує слухача або читача самому пізнати та дослідити іншу культуру, а також використання іноземних слів або виразів може створювати враження престижу, модності або вищого соціального статусу. Це може бути особливо ефективним у ситуаціях, де іноземна мова асоціюється з престижними групами або культурою. Еквівалентний переклад допомагає відтворити єдність змісту і форми оригіналу засобами іншої мови. Він зберігає основну ідею повідомлення при перекладі. Це поліпшує комунікативну ефективність та допомагає досягти мети спілкування.

РОЗДІЛ 2. ВІДТВОРЕННЯ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ В. ЗЕЛЕНСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У другому розділі роботи буде проаналізовано особливості відтворення прагматичного потенціалу політичних промов В. Зеленського англійською мовою. Матеріалом для дослідження стануть промови президента та їх переклад, представлений на сайті президента.

2.1. Підходи до відтворення прагматичного потенціалу лексичними засобами

Першим кроком, розглянемо підходи до відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського. Нами було виокремлено такі способи їх перекладу, як:

I. Еквівалент:

1. *І коли на шкільному подвір'ї з'являється воронка від бомби, у дітей з'являється питання: невже світ забув свої помилки XX століття?*[38]

*And when a bomb crater appears in the school yard, children have a question: has the world forgotten its **mistakes of the XX century**? [39]*

У наведеному прикладі застосовано таке словосполучення, що має прагматичний контекст, як *помилки XX століття*. Помилки XX століття – Друга Вітчизняна війна, результатом якої стали мільйони людських жертв. При перекладі, словосполучення відтворене засобами еквіваленту: *mistakes of the XX century*.

2. *Ціною в десятки мільйонів життів* [38].

*At the cost of **tens of millions of lives*** [39].

Застосування кількісних показників – завжди ефективним засіб прагматичного впливу. У прикладі В. Зеленський застосовує такий кількісний показник, як *десятки мільйонів життів*, при перекладі якого було застосовано еквівалент: *tens of millions of lives*. Кількісні показники застосовано з метою наглядної репрезентації страшних наслідків війни, особливо тим, хто не переживав війну і не знає, що відчувають жертви війни.

3. *Людство робило це двічі, сплативши надто високу ціну – **дві світові війни*** [38].

*Mankind has done this twice, paying too high a price – **two world wars*** [39].

У прикладі, як засіб прагматичного впливу президент посилається на історичні події – *дві світові війни*, що було відтворено засобами еквіваленту: *two world wars*. Наразі, вторгнення Росії на територію України є першою війною України після Другої Світової. Здавалося б, у сучасному світі, де має панувати цивілізація, терористи все що намагаються досягти власних цілей. Отже, президент наголошує на помилках минулого, допущених людством, що спричинило Другу Світову війну, на тому, що наразі існує надзвичайна загроза не лише для України, але й для усього світу, і світ має реагувати зараз, інакше, усі можуть понести страшних втрат, як під час Другої Світової війни.

4. *Тішить, що слова «**повернути Крим**» з'являються в їхній риторичі*[38].

*It is gratifying that the words "**return Crimea**" appear in their rhetoric* [39].

В цьому випадку, президент, в якості засобу прагматичного впливу, цитує слова росіян щодо повернення Криму Україні – *повернути Крим*. При перекладі словосполучення, було застосовано еквівалент: *return Crimea*. Топонім було відтворено засобами адаптивного транскрибування: **Крим** – **Crimea**. Застосовуючи словосполучення, президент наголошує на тому, що перемога України відбудеться незабаром, і вона закінчиться поверненням усіх українських територій.

5. *«Бути чи не бути?» – ви добре знаєте це шекспірівське питання [38].*

"To be or not to be?" - You know this Shakespearean question well [39].

Приклад демонструє застосування алюзії в якості засобу прагматичного впливу на лексичному рівні. При перекладі, перекладач відтворює засіб прагматичного впливу засобами еквіваленту: *«Бути чи не бути?» – "To be or not to be?"*. Алюзія застосована з метою урізноманітнення тексту промови, надання їй вищого ступеня експресивності.

II. Адаптивне транскрибування:

6. *А Кримську платформу – формат, мета якого – деокупація Криму мирним шляхом і захист прав кримчан, сама ООН ігнорує [38].*

*And the UN itself ignores the Crimea Platform, the goal of which is to **de-occupy** Crimea peacefully and protect the rights of Crimeans [39].*

При перекладі політичний термін *деокупація*, який застосовується як засіб прагматичного впливу, відтворено засобами адаптивного транскрибування, з огляду на те, що при перекладі його було транскрибовано та видозмінено відповідно до вимог англійської граматики: *de-occupy*. При перекладі застосовано також і трансформацію граматичної заміни, так як український іменник *деокупація* замінено англійським інфінітивом *to de-occupy*. Термін застосовано з метою наголошення на перемозі України та деокупації Криму, поверненні жителям Криму їх законних прав.

7. *Що анексія Криму і війна на Донбасі – це удар по всьому світу [38].*

*That the **annexation** of Crimea and the war in Donbas affects the whole world [39].*

В цьому випадку, політичний термін *анексія* відтворено засобами адаптивного транскрибування, з огляду на те, що в ході транскрибування його було адаптовано до англійської граматичної системи: *annexation*. Термін застосовано з метою репрезентації агресії Росії щодо України.

8. *Україна послідовно виконує **Нормандські** домовленості й Мінські* [38].

*Ukraine consistently implements the **Normandy** agreements and the **Minsk** agreements* [39].

При перекладі найменування домовленостей *Нормандські*, також застосовано адаптивне транскрибування, так як найменування було не лише транскрибовано, але й адаптовано відповідно до вимог англійської граматики: *Normandy*. Найменування домовленостей слугує засобом прагматичного впливу з огляду на те, що президент наголошує на тому, що Україна завжди дотримується домовленостей, на відміну від інших країн, включаючи і країни Європи.

9. *Виробити ефективний пакет **превентивних санкцій** для стримування агресії* [38].

*Develop an effective package of **preventive sanctions** to deter aggression* [39].

В ході перекладу словосполучення *превентивних санкцій*, перекладач також застосовує адаптивне транскрибування, з огляду на те, що в ході транскрибування його було адаптовано до англійської граматичної системи: *preventive sanctions*. Використовуючи словосполучення, президент наголошує, що до держави-терориста має бути застосовано санкції, які б зупинили терористичну діяльність.

III. Транскрибування:

10. *Створити для України Фонд стійкості та відновлення, **програму ленд-лізу**, постачання новітніх озброєнь, техніки, обладнання для нашої армії – армії, яка захищає всю Європу* [38].

*Establish a Stability and Reconstruction Fund for Ukraine, a **land-lease program**, the supply of the latest weapons, machinery and equipment for our army - an army that protects the whole of Europe* [39].

При перекладі словосполучення з політичним терміном *програму ленд-лізу*, його було транскрибовано: *land-lease program*. Також, при перекладі застосовано трансформацію перестановки, так як порядок слів було змінено. Застосовуючи політичний термін, президент наголошує на необхідності ленд-лізу не лише для України, але і для всього світу, так як перемога України буде перемогою для усього світу.

IV. Калькування:

11. *Як ми дійшли до найбільшої безпекової кризи з часів холодної війни?* [38]

*How did we get to the biggest security crisis since **the Cold War**?* [39]

В цьому випадку, як засіб прагматичного впливу застосовано найменування світового періоду, який тривав після Другої Світової війни: *холодна війна*. При перекладу, найменування періоду було відтворено засобами калькування: *the Cold War*. Найменування застосовано з метою звернення до історичного періоду, який став одним з кризових та небезпечних моментів після Другої Світової війни.

12. *Завтра в Україні – День Героїв Небесної Сотні* [38].

*Tomorrow in Ukraine is **the Day of the Heroes of the Heavenly Hundred*** [38].

У цьому випадку, найменування свята *День Героїв Небесної Сотні*, яке є лінгвокультурною реалією, було відтворено засобами трансформації калькування: *the Day of the Heroes of the Heavenly Hundred*. Реалію застосовано з метою акцентування уваги аудиторії не лише на святі, але на його сутності – президент згадує борців за свободу України та її приналежність до Європейського суспільства.

13. *Катування й нелюдські тортури у сумнозвісній тюрмі «Ізоляція» в Донецьку стали символом порушення прав людини* [38].

*Inhuman torture at the infamous **Isolation** Prison in Donetsk has become a symbol of human rights abuses* [39].

В цьому випадку застосовано трансформацію калькування при перекладі найменування тюрми «Ізоляція», згадка про яку також є засобом прагматичного

впливу: *Isolation*. Також, було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що при перекладі, порядок слів було змінено. «Ізоляція» фактично є концентраційним табором, де щодня людей катують, принижують, піддають згвалтуванню – як жінок, так і чоловіків, а також примушують до каторжної праці. Використовуючи цю назву, президент наголошує на надзвичайній жорстокості, нелюдності окупантів, закликає до спільного зупинення терористичних дій росіян.

V. Додавання:

14. *І «Гради» летіли в Маріуполь, а не у європейські міста* [38].

And Grad rockets hit Mariupol, not European cities [39].

При перекладі найменування ракетного комплексу *Гради*, було застосовано трансформацію транскрибування та додавання – *Grad rockets*, з огляду на те, що лексему *rockets* було додано. Президент використовує назву ракетного комплексу з метою відтворити весь жах ситуації, коли росіяни обстрілюють Градами мирне місто України, протиставляючи його мирному життю Європейських міст.

15. *І сподіваюся, ніхто не думає про Україну, як про зручний і вічний буфер між Заходом і РФ* [38].

And I hope no one thinks of Ukraine as a convenient and eternal buffer zone between the West and Russia [39].

У цьому випадку, словосполучення *зручний і вічний буфер* є засобом прагматичного впливу, при перекладі якого було застосовано трансформацію додавання: *a convenient and eternal buffer zone*. Так, лексему *zone* було додано при перекладі. Використання словосполучення слугує засобом підвищення експресивності речення з огляду на те, що він звертає увагу на байдужість багатьох країн та людей світу щодо агресії, жорстокості Росії до України.

16. *Чому вона триває довше, ніж Друга світова?* [38]

Why does it last longer than World War II? [39]

У цьому випадку, в тексті оригіналу застосовано найменування війни *Друга світова*, при перекладі якої було застосовано трансформацію додавання –

World War II. Так, лексему *War* було додано при перекладі. Як вже було зазначено, частотність звернень до найменування війни обумовлена тим, що Друга Світова війна стала найжахливішою подією у історії людства за останні 100 років.

VI. Перестановки:

17. *Коли один із членів Радбезу ООН анексує територію однієї із засновниць ООН* [38].

When one of the members of the UN Security Council annexes the territory of one of the founding members of the UN [39].

У прикладі, при перекладі словосполучення *членів Радбезу ООН*, застосовано трансформацію перестановки, так як порядок слів було змінено при перекладі: *the UN Security Council*. Словосполучення володіє прагматичним впливом з огляду на те, що президент вказує на те, що Росія, як член Радбезу ООН, анексувала, а значить, вкрала частину територій країни-засновниці ООН, розкриваючи жахливість поточної ситуації.

VII. Граматична заміна:

18. *Слава нашому міцному, прекрасному, найкращому народу!* [38]

Glory to our strong, beautiful, best people! [39]

У наведеному прикладі, лексему *народ*, застосовану у формі однини, було відтворено засобами лексеми у формі множини: *people*. Таким чином, у реченні застосовано трансформацію граматичної заміни.

VIII. Описовий переклад:

19. *І гаряче завжди в Авдіївській промці – там було гаряче в останні дні, а не на Монмартрі* [38].

And it's always hot in the Avdiivka industrial zone - it was hot there in the last days, not in Montmartre [39].

У прикладі застосовано розмовну лексему *промці*, яка ж засобом прагматичного впливу у реченні. При перекладі лексеми, було застосовано трансформацію описового перекладу. Отже, лексему описано засобами словосполучення *industrial zone*. Прагматичний потенціал оригіналу є більш

яскраво вираженим, з огляду на те, що лексема «промка» є розмовною одиницю, утворена на основі словосполучення «промислова зона». Отже, при перекладі, прагматичний потенціал було значено знижено.

IX. Збереження оригіналу:

20. *Гарантувати енергетичну безпеку України, забезпечити її інтеграцію в енергетичний ринок ЄС, коли Nord Stream 2 використовується як зброя* [38].

Guarantee Ukraine's energy security, ensure its integration into the EU energy market when Nord Stream 2 is used as a weapon [39].

У прикладі, найменування *Nord Stream 2*, яка слугує засобом прагматичного впливу, було збережено в тексті перекладу: *Nord Stream 2*. Так, найменування використано у складі метафори *Nord Stream 2 використовується як зброя*, яка значно підвищує рівень експресивності фрагменту.

Таким чином, можемо виокремити такі засоби відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського:

1. еквівалентний переклад;
2. транскрибування;
3. адаптивне транскрибування;
4. додавання;
5. калькування;
6. перестановки;
7. граматична заміна;
8. описовий переклад;
9. збереження оригіналу.

Результати статистичного аналізу наведено на рис. 2.1.

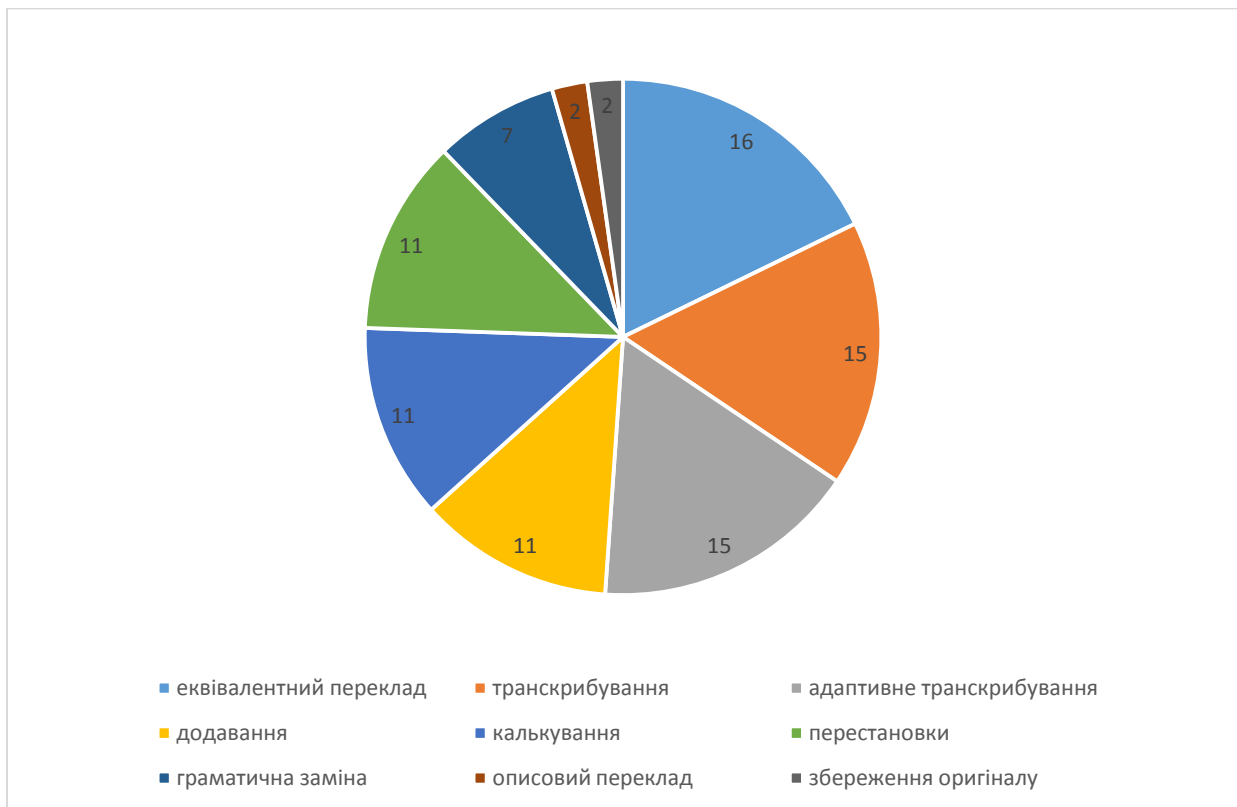

Рис. 2.1 – Результати статистичного аналізу

Отже, в рамках дослідження засобів відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського, було отримано такі результати:

- еквівалент 16 % (5 прикладів);
- адаптивне транскрибування 15% (4 приклади);
- транскрибування 15% (4 приклади);
- калькування 11% (3 приклади);
- додання 11% (3 приклади);
- перестановки 11% (3 приклади);
- граматична заміна 7% (2 приклади);
- описовий переклад 2% (1 приклад);
- збереження оригіналу 2% (1 приклад).

2.2. Підходи до відтворення прагматичного потенціалу стилістичних засобів

Розглянемо також і особливості відтворення прагматичного потенціалу стилістичних засобів. Отже, нами було виокремлено такі шляхи перекладу прагматичного потенціалу стилістичних засобів:

– Анадиплозис:

1. *І хочу, щоб ми з вами зараз іще раз подякували – разом подякували – усім тим, хто й цими днями, і в будь-якій іншій час робить усе, аби ми з вами могли жити. Жити своїм життям й у своїй країні* [38].

And I want us to once again express gratitude - together - to all those who both these days and at any other time are doing everything so that we can live. Live our life and in our country [39].

При перекладі, анадиплозис, як засіб прагматичного впливу, було відтворено шляхом застосування еквівалентного перекладу: *жити. жити – live. live*. Ця стилістична фігура застосована з метою акцентування уваги аудиторії на тому, що життя – найважливіша річ, на тому, що усі українці просто хочуть жити мирним життям.

– Синтаксичний паралелізм:

2. *Коли українці разом, коли українці вдячні одне одному, нас не здолати* [38].

When Ukrainians are together, when Ukrainians are grateful to each other, we cannot be defeated [39].

У прикладі застосовано стилістичний прийом паралелізм. Таким способом, президент наголошує на єдності українського народу. Повторення лексем *українці* відтворено засобами еквівалентного перекладу.

3. *Щоб дійсно допомогти Україні, не потрібно казати, скільки їх – військових, техніки. Потрібно сказати, а скільки нас. Щоб дійсно допомогти*

Україні, не треба постійно говорити тільки про дати ймовірного вторгнення [38].

To really help Ukraine, it is not necessary to say how many servicemen and military equipment are on the border. Say what numbers we have. To really help Ukraine, it is not necessary to constantly talk only about the dates of the probable invasion [39].

Приклад демонструє застосування синтаксичного паралелізму, в рамках якого застосовано паралельні конструкції *Щоб дійсно допомогти Україні*, що слугує засобом прагматичного впливу. При перекладі, конструкції було відтворено засобами еквіваленту: *To really help Ukraine*.

– **Повторення:**

4. *Та, на жаль, колективні овації не переросли в колективні дії* [38].

But, unfortunately, the collective applause did not grow into collective action [39].

У реченні, прагматичний вплив реалізовано засобами повторення лексеми *колективні*. Важливість повторення лексеми обумовлена тим, що саме колективними діями можна перемогти тероризм Росії, який зараз поширився на території України, але може поширитись і на інші країни. Переклад засобу прагматичного впливу здійснено засобами застосування еквіваленту – повторення еквівалентної лексеми *collective*.

5. *Я звертаюся до вас як громадянин, як Президент, але теж великої країни. З великою мрією. І великою боротьбою* [38].

I'm addressing you as a citizen, as President of a great country as well. With a great dream. And a great struggle [39].

Приклад демонструє використання такого засобу прагматичного впливу, як повторення лексеми *велика*. При перекладі, засіб прагматичного впливу було передано еквівалентом: *great*.

6. *Бомби, бомби, бомби, знову бомби на будинки, на школи, на лікарні* [38].

Bombs, bombs, bombs, again bombs on houses, on schools, on hospitals [39].

Речення демонструє застосування такого стилістичного засобу, як повторення – *Бомби, бомби, бомби, знову бомби*, а також, градацію: *на будинки, на школи, на лікарні*. При перекладі, стилістичні засоби відтворено засобами еквіваленту: *Bombs, bombs, bombs, again bombs on houses, on schools, on hospitals*.

7. *Для мене як Президента країни, що втратила частину території, тисячі людей і біля кордонів якої зараз стоїть 150 тисяч російських військових, техніка й важке озброєння, так от, для мене відповідь очевидна* [38].

For me, as the President of a country that has lost part of the territory, thousands of people and on whose borders there are now 150,000 Russian troops, equipment and heavy weapons, the answer is obvious [39].

У прикладі, з метою утворенні прагматичного впливу, акценту, президент повторює конструкцію *для мене*. Повторення застосовано з метою репрезентації того, що вислів є особистою думкою президента. При перекладі, конструкцію було відтворено лише на початку речення. Повторення не було відтворено при перекладі, отже, було застосовано трансформацію опущення.

– **Парцеляція:**

8. *Хоч би що відбувалося і було у вас на душі, підтримуйте одне одного. Обов'язково* [38].

No matter what is happening and what is on your mind, support each other. Necessarily [39].

Парцеляція прикладу *обов'язково*. була відтворена засобами еквіваленту: *Necessarily*. Парцеляція застосовується з метою акцентування уваги аудиторії на тому, що є найбільш важливим у важкі часи війни.

9. *На третій день російські війська не ховаючись били просто по людях, по житлових будинках. Артилерією. Авіабомбами* [38].

On the third day, Russian troops openly fired at people and apartment buildings without hiding. Used artillery, air bombs [39].

У прикладі, в якості засобу прагматичного впливу, застосовано стилістичний засіб парцеляції – навмисного членування речення: *Артилерією*.

Авіабомбами. Парцеляція використана з метою акцентування уваги на тому, що дійсно відбувається на території України. При перекладі, перекладач відтворив парцеляцію засобами трансформації додавання, додавши лексему *used*. Також, у тексті оригіналу застосовано трансформацію опущення, з огляду на те, що два речення оригіналу об'єднано у одне: *Used artillery, air bombs*.

10. *Який не зламав нас. Мобілізував кожного й кожному з нас* [38].

Which did not break us. It mobilized each and every one of us [39].

В цьому прикладі також було застосовано стилістичний засіб парцеляції. У прикладі, парцеляція посилює експресивність висловлювання, акцентуючи увагу на кожному з частин розподіленого речення. При перекладі парцеляції, перекладач додає підмет *it*, який відсутній у тексті оригіналу.

11. *На сьомий день ми зрозуміли, що вони руйнують навіть церкви. Бомбами! Знову ракетами* [38].

On the seventh day, we realized they were destroying even the churches. Using bombs! Rockets again [39].

В цьому випадку, президент використовує стилістичний засіб парцеляції – *Бомбами! Знову ракетами*. Парцеляція використана з метою акцентування уваги на тих жахливих подіях, які відбуваються на території України, і які є результатом дій держави-терориста. При перекладі, парцеляцію було відтворено засобами застосування трансформації додавання – лексему *Using* було додано.

– **Градація:**

12. *Якщо ви знаєте, що людина чекає сина чи доньку з війни, будь ласка, приділяйте увагу: вітайтеся, послухайте, допомагайте* [38].

If you know that a person is waiting for a son or daughter from the war, please pay attention: say hello, listen, help [39].

Приклад демонструє застосування такого засобу прагматичного впливу, як градація. В цьому випадку, градація слугує засобом покрокового опису рекомендацій президента українцям. У прикладі, градацію, як засіб

прагматичного впливу, було відтворено засобами еквівалентного перекладу: *вітайтеся, послухайте, допомагайте – say hello, listen, help.*

13. *Через різні речі: егоїзм, самовпевненість, безвідповідальність держав на глобальному рівні* [38].

Because of different things: selfishness, self-confidence, irresponsibility of states at the global level [39].

Речення оригіналу демонструє застосування стилістичного засобу градації в якості засобу прагматичного впливу: *егоїзм, самовпевненість, безвідповідальність держав на глобальному рівні*. Градація застосована з метою репрезентації цілого спектру причин, які заважають припинити терористичні дії Росії на світовому рівні. При перекладі, стилістичний засіб було відтворено засобами еквіваленту: *selfishness, self-confidence, irresponsibility of states at the global level.*

14. *Ми будемо битися в лісах, на полях, на узбережжях, у містах і селах, на вулицях, ми будемо битися на пагорбах... І я хочу від себе додати: ми будемо битися на териконах, на березі Кальміуса та Дніпра!* [38]

We shall fight in the woods, in the fields, on the beaches, in the cities and villages, in the streets, we shall fight in the hills ... And I want to add: we shall fight on the spoil tips, on the banks of the Kalmius and the Dnieper! And we shall not surrender! [39]

Речення оригіналу демонструє застосування такого засобу прагматичного впливу, як градація, на якій побудовано речення прикладу. При перекладі, градацію було відтворено засобами еквіваленту. Градацію прикладу застосовано з метою репрезентації незламного духу українців, їх сили та волі.

– **Анафора:**

15. *Світ* упевнився, що тиранія програє. *Услід* за нашою вірою. *Світ* побачив, що свобода може стати переможцем. *Услід* за нашими здобутками на полі бою [38].

The world became convinced that tyranny will lose. Following our faith. The world saw that freedom can be victorious. Following our achievements on the battlefield [39].

В цьому випадку, в якості засобу прагматичного впливу використано анафору. Анафора слугує засобом акцентування уваги, засобом утворення єдиного цілого з окремих речень. Анафора, застосована у прикладі як засіб прагматичного впливу, була передана при перекладі шляхом еквіваленту: *світ – the world, услід – following*.

– **Метафора:**

16. *Україна зцементовує. Зцементовує Євросоюз і весь вільний світ боротьбою за свободу та мир* [38].

Ukraine cements. It cements the European Union and the entire free world with the struggle for freedom and peace [39].

У прикладі, в якості засобу прагматичного впливу виступає метафора *зцементовує*. Метафора підвищує рівень експресивності речення. Також, застосовано повторення метафори, з огляду на те, що президент наголошує на важливості дій українців на міжнародному рівні. При перекладі, метафору було відтворено засобами еквіваленту – *cements*. Також, було застосовано повторення, з метою наголошення на діях України, важливих для усього світу.

17. *Три роки тому саме тут Ангела Меркель сказала: «Хто підбере уламки світового порядку? Тільки всі ми разом»* [38].

Three years ago, it was here that Angela Merkel said: “Who will pick up the wreckage of the world order? Only all of us, together.” [39].

В цьому випадку, було застосовано метафору *Хто підбере уламки світового порядку?*, яка слугує засобом прагматичного впливу, підвищуючи експресивність речення. При перекладі, метафору було відтворено еквівалентною метафорою: *Who will pick up the wreckage of the world order?*.

18. *Ми готові шукати ключ до закінчення війни в усіх можливих форматах і майданчиках: Париж, Берлін, Мінськ* [38].

*We are ready to look for **the key to the end of the war** in all possible formats and platforms: Paris, Berlin, Minsk [39].*

У наведеному фрагменті, у якості засобу прагматичного впливу використано метафору *ключ до закінчення війни*. Метафора слугує засобом творення образності уривку політичної промови. В ході перекладу метафору було відтворено засобами еквіваленту: *the key to the end of the war*.

19. *І фактично перебуваємо **в сірій зоні** – у безпековому вакуумі [38].*

*Guarantees today, as long as we are not a member of the Alliance and in fact are **in the gray zone** - in a security vacuum [39].*

Речення оригіналу демонструє застосування такої метафори, як *в сірій зоні*, яка слугує засобом образного опису ситуації, яка утворилась на територіях, окупованих Росією. При перекладі, перекладач відтворює метафору засобами трансформації калькування – *in the gray zone*.

20. *Що анексія Криму і війна на Донбасі – **це удар по всьому світу** [38].*

*That the annexation of Crimea and the war in Donbas **affects the whole world** [39].*

Речення репрезентує застосування такої метафори, як *це удар по всьому світу*, яка слугує засобом образності та репрезентує дії Росії щодо усього світу. При перекладі, метафору не було відтворено. Її було замінено засобами словосполучення, яка не має прагматичного впливу *affects the whole world*.

21. *Наша з вами увага до інших, коли її може не вистачати від когось із рідних – із різних причин, – **наші з вами слова, які можуть зігріти тих, хто поруч, коли події надто холодні**, і наша з вами турбота одне про одного, коли обставини випробовують, – **все це теж наш спільний захист** [38].*

*Our attention to others, when it may be lacking from one of our relatives - for various reasons, **our words that can warm those around us when events are too cold**, and our care for each other when **circumstances are challenging** - all this is also our **common defense** [39].*

В цьому випадку метафора слугує засобом утворення образності, експресивності речення. При перекладі метафори *коли події надто холодні*,

перекладач не зміг відтворити її сутність, замінивши лексему *холодні* на лексему *challenging*, що обумовило втрату метафоричного сенсу.

22. Воїни – вони є надією мільйонів людей на життя. Вони є надією Європи на спокій. Вони є надією світу, що час імперій не повернути [38].

The warriors are the hope of millions of people for life. They are Europe's hope for peace. They are the hope of the world that the time of empires cannot return [39].

У прикладі, засобами комплексної метафори, президент наголошує на важливості ролі воїнів, захисників нашої держави. При перекладі метафор прикладу, перекладач також застосовує трансформацію перестановки, що обумовлено граматичною необхідністю.

23. Не благородні жести, за які Україна має низько вклонятися [38].

These are not noble gestures for which Ukraine should bow low [39].

ЧУ реченні оригіналу використано таку метафору, як *за які Україна має низько вклонятися*. Метафора слугує засобом підвищення образності та експресивності речення. При перекладі, перекладач використовує трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено.

24. Де Україна вісім років є надійним щитом [38].

Where Ukraine has been a reliable shield for eight years [39].

Прагматичний вплив речення представлено метафорою *Україна вісім років є надійним щитом*. В ході перекладу перекладач відтворив метафору засобами трансформації перестановки, так як порядок слів було змінено.

– **Протиставлення:**

25. Де з одного боку – дитячий садочок, а з іншого – снаряд, що влучив у нього. З одного боку – школа, з іншого – снаряд, що прилітає на шкільний двір [38].

Where on the one side there is a kindergarten, and on the other side there is a projectile that hit it. On the one side there is a school, on the other side there is a projectile hitting the school yard [39].

Приклад демонструє застосування такого стилістичного засобу, як протиставлення. Президент, у своїй промові, прагнучи хоча б частково відтворити реалії життя українців під час війни, протиставляє життя мирних людей тому, що роблять з українцями окупанти й вороги. При перекладі було застосовано еквівалентний переклад протиставлення.

26. *Хто великі люди, а хто – просто звірі* [38].

Who are great people and who are just savages [39].

В цьому випадку, президент протиставляє поведінку людей, тим, хто вже давно перестав ними бути та перетворився на тварин, жорстоких звірів. При перекладі, лексему *звірі* було замінено лексемою з іншим значенням: *savages*. Отже, було застосовано трансформацію лексичної заміни.

27. *Допомогли Європі відчувати себе не кількома чемпіонатами з командами різного рівня, а однією сильною командою, яка разом з усім вільним світом бореться за цю важливу перемогу* [38].

*We helped Europe feel like **not several** championships with teams of different levels, **but one** strong team that, together with the whole free world, is fighting for this important victory* [39].

В цьому випадку спостерігається застосування протиставлення, яке використано з метою позитивної характеристики Європи як союзу вільних держав. При перекладі антитези як засобу прагматичного впливу, перекладач додав підмет *We*, що як вже було зазначено, обумовлене фіксованим порядком слів у реченні англійської мови. Отже, застосовано трансформацію додавання.

28. *Артилерія та міномети проти звичайних херсонських вулиць...* [38].

Artillery and mortars against ordinary streets of Kherson... [39].

При перекладі, протиставлення, застосоване у якості засобу прагматичного впливу, було відтворено шляхом використання трансформації перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено в англійському варіанті речення.

– Риторичне питання:

29. *І коли на шкільному подвір'ї з'являється воронка від бомби, у дітей з'являється питання: **невже світ забув свої помилки ХХ століття?*** [38]

*And when a bomb crater appears in the school yard, children have a question: **has the world forgotten its mistakes of the XX century?*** [39]

В цьому випадку, прагматичний вплив здійснює риторичне питання, яке постає не лише у президента України, але й в усіх українців. При перекладі, риторичне питання було відтворено засобами еквівалентного перекладу.

– Епітети:

30. *Маємо бути свідомими, що наш ворог спробує зробити цей час для нас **темним і складним*** [38].

*We must be aware that our enemy will try to make this time **dark and difficult** for us* [39].

З метою характеристики часів, з якими зараз стикається українське суспільство, президент використовує такий епітет, як *темні*. При перекладі епітету *темним*, перекладач застосував трансформацію перестановки, так як порядок слів у реченні англійської та української мов значно відрізняється.

– Еліпсис:

31. ***Провів нараду із міжнародниками щодо подій та планів на січень. Зустрівся з міністром оборони Франції, який прибув в Україну. Обговорили співпрацю за рік, відбудову нашої країни та ще один крок у посиленні нашої протиповітряної оборони. Дякую, Франціє! Зустрівся з урядовцями та головами парламентських комітетів. Обговорили, які рішення готуються*** [38].

I held a meeting with officials specializing in international relations regarding events and plans for January. I met with the Minister of Defense of France who arrived in Ukraine. We discussed cooperation over the year, the reconstruction of our country and another step in strengthening our air defense. Thank you, France! I met with government officials and heads of parliamentary committees. We discussed the solutions that are being prepared [39].

Речення оригіналу демонструє застосування еліпсису як засобу прагматичного впливу. Еліпсис утворює ефект плинності подій, дозволяє утворити ефект того, що зроблено було дійсно багато. У наведеному прикладі, еліпсис речень оригіналу було опущено при перекладі, з огляду на те, що в усіх реченнях додано підмет *I, We*, що обумовлене фіксованим порядком слів у реченні англійської мови.

Можемо підсумувати, що в рамках перекладацького аналізу, нами було виокремлено такі шляхи перекладу стилістичних засобів прагматичного впливу промов В. Зеленського:

1. еквівалентний переклад;
2. трансформація опущення;
3. трансформація додавання;
4. трансформація лексичної заміни;
5. трансформація перестановки;
6. трансформація граматичної заміни.

Результати статистичного аналізу наведено на рис. 2.2.

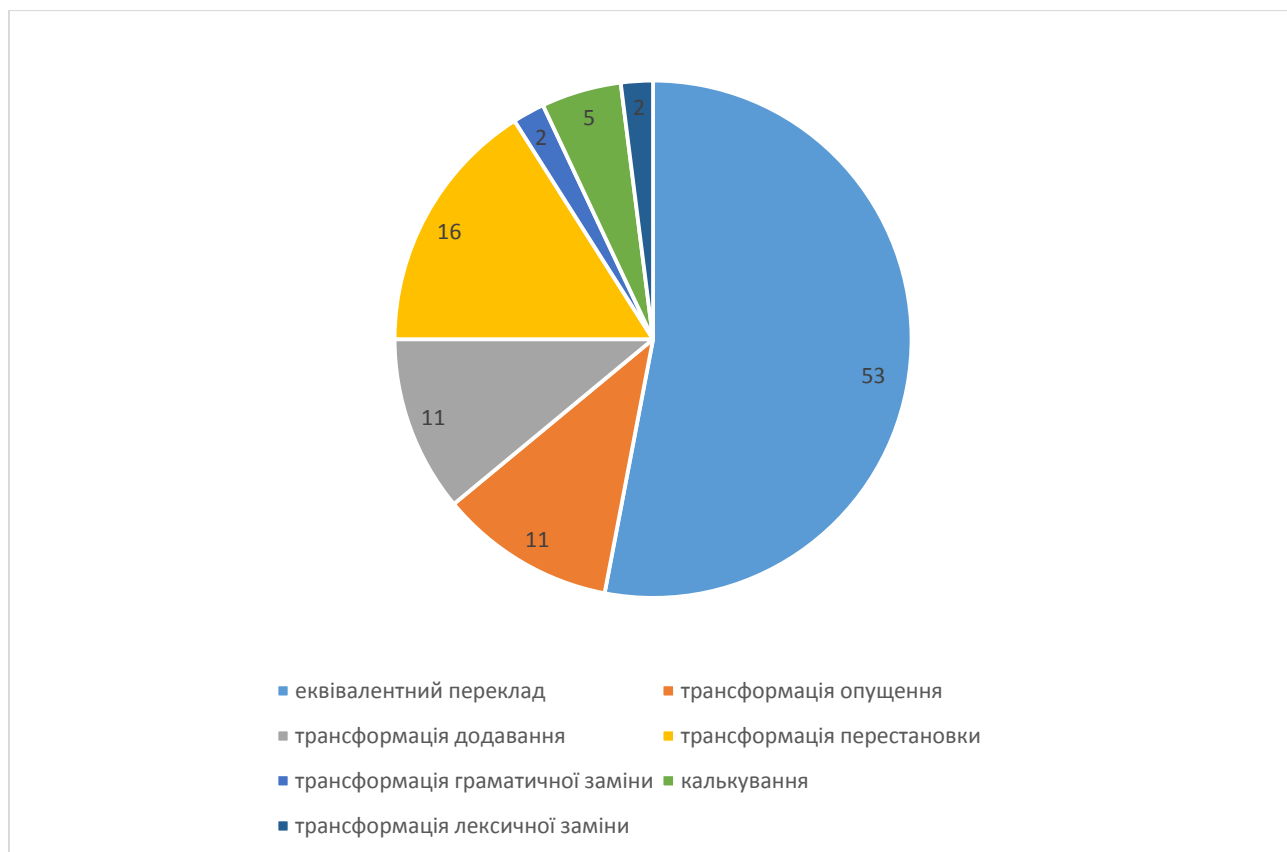

Рис. 2.2 – Результати статистичного дослідження

Отже, отримано такі результати статистичного аналізу:

- еквівалентний переклад застосовано у 53% прикладів (20 прикладів);
- трансформація калькування застосовано у 5% прикладів (2 приклади);
- трансформація опущення застосовано у 11% прикладів (4 приклади);
- трансформація додавання застосовано у 11% прикладів (4 приклади);
- трансформація лексичної заміни застосовано у 2% прикладів (1 приклад);
- трансформація перестановки застосовано у 16% прикладів (6 прикладів);
- трансформація граматичної заміни застосовано у 2% прикладів (1 приклад).

Аналіз показав, що найбільш вживаним засобом перекладу стилістичних засобів, що утворюють прагматичний вплив є еквівалентний переклад, який було застосовано у 53% прикладів, а також, трансформація перестановки, яку використано у 16% прикладів. Менш вживаним є застосування трансформації опущення та додавання, які було вжито у 11% прикладів на кожну з трансформацій. Найменш вживаною є трансформація калькування, яку використано у 5% прикладів, трансформацію лексичної та граматичної заміни, які застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

Висновки до розділу 2

Практичний розділ роботи присвячено дослідженню особливостей відтворення прагматичного потенціалу політичних промов В. Зеленського англійською мовою. Матеріалом для дослідження стали промови президента та їх переклад, представлений на сайті президента. Нами було виокремлено такі засоби відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського: еквівалентний переклад; транскрибування; адаптивне транскрибування; додавання; калькування; перестановки; граматична заміна; описовий переклад; збереження оригіналу. В рамках статистичного аналізу засобів відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського, було отримано такі результати: еквівалент 16 % (5 прикладів);

адаптивне транскрибування 15% (4 приклади); транскрибування 15% (4 приклади); калькування 11% (3 приклади); додавання 11% (3 приклади); перестановки 11% (3 приклади); граматична заміна 7% (2 приклади); описовий переклад 2% (1 приклад); збереження оригіналу 2% (1 приклад).

Також, нами було виокремлено такі шляхи перекладу стилістичних засобів прагматичного впливу промов В. Зеленського: еквівалентний переклад; трансформація опущення; трансформація додавання; трансформація лексичної заміни; трансформація перестановки; трансформація граматичної заміни.

Встановлено, що найбільш вживаним засобом перекладу стилістичних засобів, що утворюють прагматичний вплив є еквівалентний переклад, який було застосовано у 53% прикладів, а також, трансформація перестановки, яку використано у 16% прикладів. Менш вживаним є застосування трансформації опущення та додавання, які було вжито у 11% прикладів на кожну з трансформацій. Найменш вживаною є трансформація калькування, яку використано у 5% прикладів, трансформацію лексичної та граматичної заміни, які застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

Загальні висновки

У рамках поставленої мети проведено дослідження окреслює підходи до перекладу прагматичного потенціалу сучасних політичних промов (на прикладі промов Володимира Зеленського) з української мови на англійську та формує системи теоретичних і практичних знань, яких потребує переклад політичних промов англійською мовою.

Опираючись на праці українських та іноземних науковців, у першому розділі ми визначили поняття політичної промови, її роль у політичному дискурсі та у суспільстві в цілому, який вплив промови мають на емоції та думки людей. Було проаналізовано специфіку політичної промови за функціями та жанрами. Нами проаналізовано жанр кризової промови або «фултонський» тип промови. Саме такими є промови Володимира Зеленського, адже вони були виголошені у

надважкий для країни час і мали на меті переконати світових політиків та навіть змінити їх думку щодо України.

Для різних комунікативних стратегій, таких як наприклад, маніпуляція, самопрезентація чи переконання, які використовують політики у своїх публічних виступах, вони також повинні використовувати різні мовні виражальні засоби, бо без них промова не буде мати бажаного ефекту та впливу. Таким чином політичні діячі намагаються спрямувати мовний потенціал промови на просування певної ідеології. У нашому дослідженні ми встановили ці стратегії та мовні фігури, які допомагають під час відтворення лексико-стилістичних особливостей української мови засобами англійської мови.

У другому розділі було досліджено та проаналізовано відтворення прагматичного потенціалу лексичних та стилістичних засобів у політичних промовах Володимира Зеленського. Президент послуговується багатьма лексичними прийомами у своїх промовах: застосовує кількісні показники, посилається на відомі історичні події, використовує цитати відомих творів літератури, оперує історичним та політичними термінами. В свою чергу перекладач використовує низку технік, які допомагають йому правильно та грамотно відтворити слова спікера. Можна виокремити такі засоби відтворення прагматичного потенціалу лексичних засобів промов В. Зеленського: еквівалентний переклад, транскрибування, адаптивне транскрибування, додавання, калькування, перестановки, граматична заміна, описовий переклад, збереження оригіналу.

Разом із лексичними засобами Володимир Зеленський має у себе в арсеналі цілу низку стилістичних прийомів. Серед них можемо назвати такі: анафора, градація, синтаксичний паралелізм, метафора, протиставлення та багато інших. Використання стилістичних фігур у політичних промовах є надзвичайно важливим для підсилення емоційного ефекту. Вони допомагають зробити промову більш насиченою та цікавою, і це тримає увагу слухачів. Це означає, що переклад повинен максимально відповідати значенню і наміру з яким був

використаний той чи інший прийом. У нашому дослідженні встановлено, що найбільш вживаним засобом перекладу стилістичних засобів, що утворюють прагматичний вплив є еквівалентний переклад, а також, трансформація перестановки. Менш вживаним є застосування трансформації опущення та додавання.

Під час нашого дослідження також було виявлено, що перекладач не зміг відтворити деякі метафори та еліпсис. Неможливість відтворення пов'язана із сталими лексичними та граматичними конструкціями в українській та англійській мовах. У таких випадках перекладач повинен зберегти сенс сказаного висловлювання, адже це набагато важливіше, ніж відтворення метафори чи будь-якого іншого лексико-стилістичного прийому.

Отже, можна зробити висновок, що найбільш продуктивними перекладацькими трансформаціями є: еквівалентний переклад, трансформація перестановки, транскрибування, трансформації опущення та додавання. Президент Зеленський вкрай рідко послуговується складними зворотами мови, його виступи завжди лаконічні та влучні, тому обрані перекладачем способи перекладу для відтворення прагматичного потенціалу здебільшого є доречними та ефективними.

Дане дослідження фокусується виключно на промовах Володимира Зеленського. Вибір саме його виступів для аналізу може обмежити загальне розуміння прагматичного потенціалу політичних промов у перекладі. Політичні виступи інших політиків можуть мати відмінні характеристики, стиль та специфіку, що можуть вимагати інших підходів до перекладу. Саме тому перспективи подальших досліджень мають потенціал для розширення обсягу аналізу політичних промов інших політиків. Дослідження політичних промов різних політиків може допомогти виявити загальні тенденції та особливості відтворення прагматичного потенціалу у перекладі політичних промов.

Список використаних джерел

1. Fairclough, Norman (1989). *Language and Power*. London: Longman.
2. Lakoff, George (2002). *Moral Politics: How Liberals and Conservatives Think*. Chicago: The University of Chicago Press. ISBN 0-226-46771-6.
3. Нагорна Л.П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. – К.: Світогляд, 2005. – 315 с. ISBN 966-8837-00-
4. Perloff R. M. *The Dynamics of Political Communication: Media and Politics in a Digital Age*. 2nd ed. London and New York : Routledge, 2017. 500
5. McNair B. *An Introduction to Political Communication*, 6th ed. London and New York : Routledge, 2018. 252 p.
6. Мацько Л.І. Лінгвістична риторика. Наука і сучасність: зб. наук. праць. Ч. 4. Київ : Логос, 1999. С. 3–16
7. Teun A van Dijk *Discourse and Power*; Edition, illustrated ; Publisher, Macmillan Education UK, 2008
8. Шмельова Т.В. "Мовний жанр: можливості опису та використання у викладанні іноземної мови"
9. Падалка О.В. Політична промова та її просодичні характеристики. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство. 2012. № 6. С. 66–69.
10. Grant T. *Approaching questions in forensic authorship analysis. Dimensions of Forensic Linguistics* / Ed. by J. Gibbons and M. Turell. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2008. P. 215–229.
11. О. Шейгал "Проблеми аналізу політичного дискурсу".
12. Лісовий М.І. *Культура професійного мовлення: Навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів*. Вінниця: Нова книга, 2010.
13. Гавриленко В.М., Тітарова Д.Ю. Лінгвостилістичні особливості політичних промов Уїнстона Черчилля. Молодий вчений. № 4(44). Квітень, 2017 р.

14. Павловська В.Ю. Способи вираження емпізи та особливості її перекладу українською мовою (на матеріалі текстів різних стилів).
15. Дем'янків В.З. Інтерпретація політичного дискурсу у ЗМІ // Мова ЗМІ як об'єкт міждисциплінарного дослідження: Навчальний посібник.
16. Єфімов Л. П., Ясінецька О. А. Стилістика англійської мови і дискурсивний аналіз. : навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2004.
17. Кондратенко Н.М. Лінгво-прагматичні аспекти дослідження політичної комунікації в українському мовознавстві. Вісник Одеського національного університету. Серія "Філологія". 2015. Т. 20.
18. Селіванова О. Основи теорії мовної комунікації: підручник. Черкаси, 2011.
19. Загнітко Анатолій. Науково-довідкове видання. Сучасний Лінгвістичний Словник. ISBN 978-966-949-523-5
20. Мороховский А. Н. Стилістика англійської мови / А. Н. Мороховский, О. П. Воробйова. – Київ: Вища школа.
21. Лотоцька К. Стилістика англійської мови: навч. посібник / К. Лотоцька. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008.
22. Подкоритова О. П. Навчально-методичний посібник з риторики / О. П. Подкоритова. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка.
23. Lawrence Venuti. The Translator's Invisibility: A History of Translation
24. Bassnett, Susan; Lefevere, André. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Multilingual Matters, 1998.
25. Catford, J. C. A Linguistic Theory of Translation. London, 1965.
26. Nida, E. A., & Taber, C. R. The Theory and Practice of Translation. Brill, 1969.
27. Jakobson, R. On Linguistic Aspects of Translation. In Ellaine T. Cruz 2006007299 (Ed.), MA Literature. September 1, 2018 Literary Translation.
28. Toury, G. Descriptive Translation Studies and Beyond. John Benjamins, 1995.

29. Каламбет Я.І. Лексичні трансформації в науково-технічному перекладі. "Молодий вчений". - № 4 (56), 2018 р. - С. 568-571. [Електронне джерело].
Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/4/131.pdf>
30. Левицька Т.Р., Фітерман А.М. "Проблеми перекладу". 1976

Список джерел ілюстративного матеріалу

31. England Expects, Nelson Confides URL:
<https://www.laphamsquarterly.org/states-war/england-expects-nelson-confides>
32. Martin Luther King, Jr. "I Have a Dream URL:
<https://www.americanrhetoric.com/speeches/mlkihadream.htm>
33. The Gettysburg Address Abraham Lincoln URL:
<https://usa.usembassy.de/etexts/speeches/getty.htm>
34. John F. Kennedy "Ich bin ein Berliner (I am a 'Berliner') URL:
<https://www.americanrhetoric.com/speeches/jfkberliner.html>
35. President Barack Obama's State of the Union Address URL:
<https://obamawhitehouse.archives.gov/>
36. Inaugural Address by President Joseph R. Biden, Jr.:
<https://www.whitehouse.gov/>
37. Remarks by President Biden at the Department of Homeland Security's 20th Anniversary Ceremony URL: <https://www.whitehouse.gov/>
38. Сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
39. Сайт Президента України (Англomовна версія). URL:
<https://www.president.gov.ua/en>

Summary

This paper aims to study the approaches to rendering the pragmatic potential of modern political speeches (based on Volodymyr Zelenskyy's discourse) and to form a system of theoretical and practical knowledge required for translating political addresses from Ukrainian into English.

Based on the works of Ukrainian and foreign scholars, in the first section, we define the concept of political speech, its role in political discourse and in society as a whole, and the impact of speech on people's emotions and thoughts. The specifics of political speech are analyzed by functions and genres. In the research, we analyze "Fulton" type of speech. This is precisely what Volodymyr Zelenskyy's speeches are, as they are delivered in a challenging time for the country and are intended to convince world politicians and even change their opinions about Ukraine.

The second part of the paper examines the rendering of the pragmatic potential of lexical and stylistic means in Volodymyr Zelenskyy's political speeches. The President uses many lexical devices such as quantitative indicators, references to well-known historical events, allusions, uses historical and political terms. In turn, the translator uses a number of techniques to reproduce the speaker's words. We can distinguish the following means of rendering: equivalent translation, transcription, adaptive transcription, addition, transposition, and many others. Along with lexical means, Volodymyr Zelenskyy uses several stylistic devices: repetition, gradation, parcellation, metaphor, rhetorical question, juxtaposition. The results of the study show that the most commonly used means of rendering these tropes are equivalent translation and transposition. Less common is the use of the transformation of omission and addition. In the course of our research, we find that the translator fails to render some metaphors and ellipsis. This is due to fixed lexical and grammatical structures in both languages. In this case, the translator must put preserving the meaning of the message above rendering the metaphor or any other device.

To conclude, the most productive translation transformations are equivalent translation, transposition, transcription, omission and addition. President Zelenskyy rarely uses complex figures of speech, his speeches are always concise, which is why

the translation methods chosen by the translator to render the pragmatic potential are appropriate and effective in most cases.

This study focuses exclusively on the approaches to rendering pragmatic potential in speeches by Volodymyr Zelenskyy. That is why the prospects for further research on the topic of our study have the potential to expand the scope of analysis of political speeches by other politicians, and it can assist in identifying general features and specificities of rendering pragmatic potential in the translation of political speeches.